

نقش اکوتوریسم در توسعه پایدار روستایی با روش SWOT (مطالعه موردی: رضی آباد شهریار)

مصطفی نادری*^۱، محمد جواد امیری^۲، شاهوکر می^۳، محبوبه نادری^۴
تاریخ دریافت: ۹۲/۱/۱۸ تاریخ پذیرش: ۹۳/۴/۲

چکیده:

اکوتوریسم شاخه‌ای از توریسم (گردشگری) است. برای رسیدن به اکوتوریسم موفق باید از رهگذر توسعه پایدار عبور کرد. دستیابی به توسعه پایدار در گرو توجه به ارکان اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی در یک جامعه است و گردشگری به عنوان فعالیتی اثرگذار بر تمامی ارکان توسعه، بیش از گذشته نیازمند مطالعه است. منطقه رضی آباد شهریار با وجود منابع اکولوژیکی، اکوسیستم‌های متفاوت از شهرهای پرتراکم مجاور، آبهای زیرزمینی فراوان و پرآب، آب و هوای مطلوب و بویژه باغات انبوه به عنوان یکی از قطبهای تولیدات محصولات کشاورزی کشور و استقرار مکانی - فضایی ویژه (همجواری با کلانشهر تهران)، از قابلیت توریستی - اکوتوریستی ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. نتایج این پژوهش که به منظور امکانسنجی توریستی - اکوتوریستی محدوده مطالعاتی با استفاده از مدل SWOT و تهیه جدول QSPM آماده گردیده است، نشان دهنده این است که محدوده، دارای نقاط قوت داخلی و قابلیت‌های بالقوه توریستی اکوتوریستی بالایی است. بنابراین ضرورت اعمال استراتژیها و راهکارهای اساسی در جهت اولاً: تأکید بر نقاط قوت و بویژه جنبه اکوتوریستی با از بین بردن یا کاهش تهدیدها، موانع پیش روی توسعه گردشگری و ثانیاً: استفاده از اصل مزیت نسبی و بهره‌گیری از عوامل بیرونی بخصوص مجاورت با کلانشهر تهران به عنوان فرصتی بهینه در راستای پایداری سکونتگاههای روستایی منطقه تأکید دارد. این مطالعه نشان می‌دهد که روند کنونی بهره‌برداری از طبیعت علیرغم برخی فعالیتها و تمهیدات محدودکننده، فراتر از ظرفیت تحمل اکوسیستم بوده و بیم آسیب‌های جدی و نابودی توانهای طبیعی و البته اقتصادی منطقه می‌رود.

واژه‌های کلیدی: اکوتوریسم، توسعه پایدار روستایی، رضی آباد شهریار، SWOT، QSPM

^۱-دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست، دانشکده محیط‌زیست دانشگاه تهران، ایران.

* نویسنده مسئول: Email: Mostafanaderi30@yahoo.com

^۲-استادیار گروه برنامه ریزی، مدیریت و آموزش محیط زیست، دانشکده محیط زیست دانشگاه تهران، ایران.

^۳-کارشناس ارشد برنامه ریزی، مدیریت و آموزش محیط زیست دانشکده محیط زیست دانشگاه تهران، ایران.

^۴-دانشجوی کارشناسی مهندسی شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه گیلان، ایران.

مقدمه

گردشگری و گذران اوقات فراغت به شیوه‌ای جدید، پدیده‌ای پیامدی و همزمان جزء جدایی ناپذیر جامعه صنعتی و حلقه‌ای مهم در باز تولید آن است (۲۷). امروزه با وجود ۷۵ درصد جمعیت فقیر در نواحی روستایی دنیا، بویژه کشورهای در حال توسعه، بیشترین مقاصد توریستی به خاطر دارا بودن پارکهای ملی، مناطق جنگلی، کوهها، دریاچه‌ها، مکانهای سنتی و عموماً متعلق به همین نواحی است (۱۹). اگر اکوتوریسم یکی از شاخه‌های توریسم روستایی است که با اکوتوریسم و ژئوتوریسم روابط و پیچیدگی تنگاتنگی دارد. این شاخه از توریسم شامل تمام فعالیت‌های کشاورزی است که توأم با جاذبه‌های منحصر بفرد خود، جاذب شهرنشینان به مراکز و سکونتگاههای روستایی است و این امر منجر به اقامت توریست‌ها در روستا و آشتی انسان با طبیعت و چشم‌اندازهای زیبای مزارع و فعالیت‌های کشاورزی سکونتگاههای روستایی می‌شود (۶). ایران از نظر منابع طبیعی و اکوسیستمهای طبیعی جزو ۱۰ کشور برتر دنیا می‌باشد که می‌تواند از اثرات حاصل از گردشگری در کاهش مشکلات بیکاری و درآمد اقتصادی بهره‌مند شود، اما با توجه به آمارهای موجود ایران از این فرصت بهره‌کافی را نبرده است. بطوری که تنها در میان کشورهای اسلامی رتبه دهم را دارا می‌باشد (۲).

از اواسط دهه ۱۹۵۰ مفهوم گردشگری روستایی هم به عنوان شاخه‌ای مستقل از انواع صنعت گردشگری و هم در نقش فراخوان محتوی توسعه به روستاهای میزبان مطرح گردید (۳۸) و

۱۵). گردشگری روستایی هم باعث شکل‌گیری جامعه و کالبد روستا شده و هم می‌تواند موقعیتی برنده - برنده را برای میزبان و میهمان فراهم سازد (۲۳). گردشگری روستایی از دو بعد حائز اهمیت است:

• در مقیاس کلان به عنوان یک مقصد جهانی و فراملی در جذب گردشگر

• در مقیاس خرد به عنوان راهبرد توسعه منطقه‌ای و محلی (۲۳ و ۹)

در این مطالعه از تعریف گردشگری روستایی به عنوان عامل مکمل فعالیت‌های روستایی استفاده شده است. با این تعریف گردشگری روستایی از طریق ایجاد فعالیت‌های مکمل کشاورزی در زمینه ارزشمندی‌های جاذبه‌های گردشگری و جذب گردشگر باعث درآمدزایی و افزایش رفاه زندگی ساکنان روستاهای هدف می‌شود. مطالعاتی توسط احمد عبدلواو در هکایدو کشور ژاپن درباره گردشگری روستایی و توسعه پایدار صورت گرفته است. در این مطالعه پس از ارائه مدل حلقه‌های متحد‌المركز گردشگری پایدار، با استفاده از پرسشنامه و طیف لیکرت، به نظرسنجی درباره ۲۰ شاخص گردشگری روستایی پرداخته شده است. جامعه آماری شامل ۲۳ نفر از مسولین بوده است. امتیاز متوسط شاخصهای مطالعه پس از تحلیل برابر ۳/۶۶ شده و همچنین شاخص‌های اثر بر اقتصاد محلی با ۴/۳۳، رضایت گردشگران با ۴/۲۲، مشارکت محلی با ۴/۱۴ و نهایتاً رضایت محلی با ۴/۱۳ از بیشترین شاخص‌های مورد توافق بوده‌اند. همچنین با استفاده از تحلیل SWOT نقاط قوت و ضعف، فرصتها و تهدیدها جهت پایداری گردشگری روستایی ارائه شده

همچنین اهداف زیر در این تحقیق در نظر گرفته شد:

۱. ارائه ی چارچوبی علمی، اصولی و منطقی به برنامه ریزان، دست‌اندرکاران و متخصصان صنعت جهانگردی در سطوح محلی، منطقه‌ای و ملی.
۲. بهره برداری در فرآیند برنامه ریزی و اصول توسعه ی پایدار گردشگری.

مواد و روش‌ها

منطقه مورد مطالعه:

شهرستان شهریار با مساحت ۳۴۰ کیلومتر مربع و ارتفاع ۱۶۰ متر از سطح دریا یکی از ۱۲ شهرستان استان تهران است. این شهرستان در غرب استان تهران واقع شده که از غرب با شهرستان کرج از توابع استان البرز و شهرستان ملارد و از شمال با شهرستانهای قدس و تهران و از سمت جنوب با شهرستان رباط کریم و شهرستان زرنند ساوه در استان مرکزی و از سمت شرق با شهرستان اسلامشهر مرز مشترک دارد. روستای رضی آباد واقع در جلگه شهریار بین ۵۰ درجه و ۵۶ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۵۳ دقیقه طول شرقی و ۳۵ درجه و ۳۳ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۴۰ دقیقه عرض شمالی واقع شده است (۱۰).

در نقشه زیر موقعیت شهرستان شهریار در استان تهران به نمایش گذاشته شده است:

است (۲). در مطالعه ای که توسط سوگارتی در سوراکارتای کشور اندونزی و با استفاده از تحلیل SWOT صورت گرفته، قابلیت های توسعه گردشگری روستایی پایدار با تاکید بر بعد زیست محیطی و طبیعی آن بررسی شده است. در این مطالعه منابع طبیعی و فرهنگی، فراوانی نیروی انسانی، وجود تسهیلات و زیر ساخت در ناحیه از نقاط قوت توسعه گردشگری روستایی ارزیابی شده است. در نتایج اشاره شده که جهت دستیابی به توسعه موفقیت آمیز گردشگری روستایی لازم است تا شرح موقعیت‌ها و مدیریت فرصت‌ها، همراه با مشارکت جامعه محلی صورت گیرد (۳۷). در این پژوهش دو فرضیه را مد نظر قرار دادیم:

۱. به نظر می‌رسد چنانچه زیرساختهای لازم برای امر گردشگری و اکوتوریسم روستایی در نقاط هدف و گردشگری مهیا باشد، با توجه به این که صنعت افزایش یافته، باعث اشتغالزایی، درآمد و نهایتاً توسعه پایدار منطقه خواهد بود.
۲. با توجه به این که اقتصاد در بخش کشاورزی با مشکلات خاص خود مواجه است، توجه به گردشگری و بهره از پتانسیل‌های موجود آن باعث رونق بخش خدمات و شکوفایی اقتصادی در محل و مانع از مهاجرت روستائیان به شهرها که پیامد آن ایجاد مشاغل کاذب و حاشیه نشینی است خواهد بود.

شکل ۱- موقعیت محدوده مورد مطالعه

وضعیت گردشگری در روستاهای هدف استفاده شد. در مرحله دوم، ۱۶ نفر از کارشناسان و مسئولین مرتبط با مسایل توسعه روستایی و گردشگری استان به عنوان جامعه آماری مورد مصاحبه نیمه ساختار یافته مبنی بر تعیین عوامل SWOT به تفکیک هر رکن قرار گرفتند. شایان ذکر است طراحی پرسشنامه بر اساس اطلاعات اسنادی و نتایج مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته صورت گرفت. در مرحله سوم با استفاده از پرسشنامه، نسبت به تعیین وزن هر عامل در هر رکن SWOT توسط جامعه آماری اقدام شد. اعتبار هر پارامتر در وزن آن، اعتبار وزنی هر پارامتر مشخص شد. نهایتاً، مجموع اعتبار وزنی برای هر ۴ حوزه به دست آمد که امکان مقایسه کمی نقاط قوت با ضعف، و فرصتها با تهدیدها را فراهم آورد.

نتایج

همانگونه که در جداول ۱ و ۲ مشاهده می‌شود، در سکونتگاههای روستایی مورد مطالعه ۱۶

روش تحقیق:

۱- روش کتابخانه‌ای

در روش کتابخانه‌ای به کلیه کتابها، رساله‌ها، پایان‌نامه‌ها، فصلنامه‌ها، جراید، نقشه‌ها، سایت‌های اینترنتی، بهره از اطلاعات GIS و ... مراجعه و اطلاعات موردنیاز جمع‌آوری گردیده است.

۲- روش میدانی

با مراجعه به منطقه مورد تحقیق، با تهیه عکس، اخذ اطلاعات از اهالی و مسئولین، تنظیم پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده آمار و اطلاعات لازم جمع‌آوری گردیده است.

در نهایت با استخراج آمارهای دریافتی، فهرستی از عوامل داخلی و خارجی توسعه توریستی - اگرواکوتوریستی محدوده گردآوری و به منظور تجزیه و تحلیل، ارائه راهکارها و پیشنهادات تحقیق نیز، از مدل تحلیلی SWOT بهره‌گیری شده است. بر پایه روشهای مطالعات دیگر (۱، ۵، ۹ و ۳۳) در مرحله اول این مقاله، از روش‌های پیمایش میدانی و مطالعات اسنادی برای تعیین نوع جاذبه‌ها و

ماتریس کمی راهبردی عوامل بسیار مهم داخلی و خارجی که در طرح تاثیرگذار بودند در نظر گرفته شد. در این ماتریس به هر عامل یک نمره جذابیت داده شد که نمره جذابیت نشان دهنده توان و توانایی راهبرد در برخورد مناسب با عوامل داخلی و خارجی (بهره‌گیری از فرصتها و قوتها و رفع ضعفها و پرهیز از تهدیدها) بود. نمره جذابیت به شکل زیر به هر عامل داده شد:

۱= بدون جذابیت

۲= تاحدی جذاب

۳= دارای جذابیت معقول

۴= بسیار جذاب

پس از مشخص کردن میزان جذابیت راهبردها با استفاده از روش تحلیلی QSPM، راهبردها به صورت جدول شماره ۷ الویت بندی شدند که به ترتیب امتیازات، مهمترین آنها راهبرد شماره ۱ تشخیص داده شد و سپس راهبردهای شماره ۳، ۴، ۲ و ۵ در ردیفهای بعدی قرار گرفتند.

نقطه قوت در مقابل ۱۸ نقطه ضعف به عنوان عوامل درونی و تعداد ۱۴ فرصت در مقابل ۱۲ تهدید به عنوان عوامل خارجی قابل توجه و بررسی می‌باشند. بدین ترتیب در مجموع می‌توان گفت تعداد ۳۴ به عنوان نقطه قوت و ضعف درونی و تعداد ۲۶ فرصت و تهدید خارجی در روند توسعه توریستی اگرواکوتوریستی منطقه قرار دارند.

در نهایت در ماتریس نمره نهایی ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (جدول ۳) با توجه به اعداد به دست آمده راهبردهای تدافعی برای منطقه موردنظر به دست آمد که برای آنها ۵ دستورالعمل جهت کاهش نقاط ضعف داخلی و احتراز از تهدیدات محیطی پیشنهاد گردید (جدول ۴). سپس با استفاده از ماتریس برنامه ریزی کمی راهبردی، از تجزیه و تحلیل‌های مرحله اول و دوم (مقایسه عوامل داخلی و خارجی) چارچوب جامع تدوین راهبردها استفاده شد تا به شیوه‌ای عینی راهبردهای قابل اجرا مشخص شود (جدول ۵ و ۶). در

جدول ۱- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی IFE

اولویت بندی نهایی	امتیاز نهایی	وزن نرمال شده	رتبه	عوامل درونی و داخلی سیستم SWOT	
الویت سوم	۰,۰۹۶	۰,۰۳۲	۳	منحصر به فرد بودن جاذبه های اکوتوریستی	نقاط قوت
الویت اول	۰,۱۶۴	۰,۰۴۱	۴	وجود میوه های کشاورزی منطقه(زردآلو، گوجه سبز، خرمالو و...)	
الویت اول	۰,۱۶۴	۰,۰۴۱	۴	همجواری با بزرگترین کلانشهر توریست فرست کشور (تهران و کرج)	
الویت اول	۰,۱۶۴	۰,۰۴۱	۴	دسترسی مناسب و سریع به منطقه	
الویت سوم	۰,۰۹۶	۰,۰۳۲	۳	ایجاد مکانهای دارای پتانسیل سرمایه گذاری و توان بالقوه برنامه پذیری توریستی	
الویت اول	۰,۱۶۴	۰,۰۴۱	۴	آب و هوای معتدل و مرطوب در فصول گرم سال	
الویت سوم	۰,۰۴۸	۰,۰۱۶	۳	بالابودن روحیه گرم ومهمان نوازی منطقه	
الویت اول	۰,۰۹۶	۰,۰۲۴	۴	داشتن محیط آرام و بی سرو صدا	
الویت اول	۰,۱۲۸	۰,۰۳۲	۴	وجود کوچه باغهای بی نظیر و چشم اندازهای باغی	
الویت دوم	۰,۱۱۲	۰,۰۳۲	۳,۵	در معرض بادهای سد کرج	
الویت اول	۰,۱۶۴	۰,۰۴۱	۴	وجود آبهای زیرزمینی فراوان در منطقه و وضعیت اکولوژیکی ویژه	
الویت دوم	۰,۰۸۴	۰,۰۲۴	۳,۵	وجود پایانه مسافربری	
الویت دوم	۰,۰۲۸	۰,۰۰۸	۳,۵	خاک بسیار مستعد	
الویت دوم	۰,۰۲۸	۰,۰۰۸	۳,۵	وجود پایانه میوه و تره بار	
الویت سوم	۰,۰۴۸	۰,۰۱۶	۳	قابلیت دامپروری در منطقه	
الویت سوم	۰,۰۲۴	۰,۰۰۸	۳	تولیدات لبنی در منطقه	
الویت دوم	۰,۰۳۲	۰,۰۳۲	۱	عدم تسهیلات و تجهیزات مناسب توریستی در منطقه	نقاط ضعف
الویت دوم	۰,۰۳۲	۰,۰۳۲	۱	عدم توجه به گسترش تأسیسات تفریحی - ورزشی	
الویت دوم	۰,۰۳۲	۰,۰۳۲	۱	عدم توجه به توریسم به عنوان محرک توسعه روستایی	
الویت اول	۰,۰۶۴	۰,۰۳۲	۲	سرمایه گذاری محدود بومی و غیر بومی در منطقه	
الویت اول	۰,۰۳۲	۰,۰۱۶	۲	عدم صنایع مرتبط با کشاورزی در منطقه	
الویت دوم	۰,۰۳۲	۰,۰۳۲	۱	عدم مشارکت بخش خصوصی در صنعت توریستی منطقه	
الویت اول	۰,۰۸۲	۰,۰۴۱	۲	عدم مدیریت گردشگری در منطقه	
الویت دوم	۰,۰۴۱	۰,۰۴۱	۱	تمایل زندگی جوانان در کلانشهر تهران و کرج	
الویت دوم	۰,۰۳۲	۰,۰۳۲	۱	مهاجرت روستاییان منطقه به کلانشهر تهران و کرج	
الویت اول	۰,۰۶۴	۰,۰۳۲	۲	کمبود نیروی انسانی ماهر در صنعت توریسم و اگروتوریسم	
الویت اول	۰,۰۶۴	۰,۰۳۲	۲	عدم برنامه ریزی مناسب توریستی مدیران محلی	
الویت دوم	۰,۰۴۱	۰,۰۴۱	۱	عدم اطلاعات درست از تعداد گردشگران منطقه	
الویت اول	۰,۰۶۴	۰,۰۳۲	۲	فصلی بودن گردشگری	
الویت اول	۰,۰۶۴	۰,۰۳۲	۲	آب و هوای سرد و خشک در فصول پاییز و زمستان	
الویت اول	۰,۰۶۴	۰,۰۳۲	۲	وجود فرهنگ های مختلف(بخاطر مهاجرپذیر بودن)	
الویت دوم	۰,۰۳۲	۰,۰۳۲	۱	وارد شدن ساخت و سازهای بی رویه در منطقه	
الویت دوم	۰,۰۳۲	۰,۰۳۲	۱	خشک کردن تدریجی باغات به دلیل افزایش قیمت زمین	
الویت اول	۰,۰۶۴	۰,۰۳۲	۲	پایین بودن درآمد کشاورزان نسبت به افزایش نهاده های کشاورزی	
	۲,۴۷۶	۱		مجموع	

جدول ۲- ماتریس ارزیابی عوامل خارجی EFE

عوامل بیرونی و خارجی سیستم SWOT				رتبه	وزن نرمال شده	امتیاز نهایی	اولویت بندی نهایی
فرصتها	افزایش توان اقتصادی شهرستان شهریار و شهرهای مجاور	۳	۰,۰۲۶	۰,۰۷۸	الویت سوم		
	جلب مشارکت و سرمایه بخش خصوصی و توانایی بالقوه جذب سرمایه گذاری	۳,۵	۰,۰۱۳	۰,۰۴۵	الویت دوم		
	امکان استفاده از منابع و سرمایه های محلی	۳	۰,۰۱۳	۰,۰۳۹	الویت سوم		
	مسافت متوسط منطقه با کمتر از 30 کیلومتر تا کلانشهر تهران	۴	۰,۰۶۵	۰,۰۲۶	الویت اول		
	مجاورت با کلانشهر تهران به عنوان کانون توریست فرستی کشور	۴	۰,۰۶۵	۰,۰۲۶	الویت اول		
	وجود جاذبه های کشاورزی و باغی	۴	۰,۰۳۹	۰,۱۵۶	الویت اول		
	بالا بردن روحیه آگاهی و مشارکت واقعی روستایی	۳	۰,۰۱۳	۰,۰۳۹	الویت سوم		
	توان بالقوه نگهداشت جمعیت گردشگر	۳	۰,۰۱۳	۰,۰۳۹	الویت سوم		
	امکان استفاده از جمعیت جوان با تحصیلات عالی در صنعت گردشگری	۳	۰,۰۱۳	۰,۰۳۹	الویت سوم		
	هزینه با صرفه	۳	۰,۰۲۶	۰,۰۷۸	الویت سوم		
	داشتن زبان و گویش فارس جهت تعامل بهتر با گردشگران داخلی	۳	۰,۰۵۲	۰,۱۵۶	الویت سوم		
	استفاده از نهادهای غیر رسمی NGOها در این صنعت	۳,۵	۰,۰۱۳	۰,۰۴۵	الویت دوم		
	تلاش در جهت مشارکت شوراهای و نهادهای محلی در این صنعت	۳	۰,۰۱۳	۰,۰۳۹	الویت سوم		
	امکان افزایش انگیزه گردشگران خارج از استان و خارج از کشور	۳	۰,۰۲۶	۰,۰۷۸	الویت سوم		
تهدیدها	خروج نیروی کار جوان و تحصیل کرده از منطقه	۱,۵	۰,۰۵۲	۰,۰۷۸	الویت دوم		
	عدم انگیزه بانکها و موسسات اعتباری در گردشگری	۲	۰,۰۵۲	۰,۱۰۴	الویت اول		
	مهاجرت برخی از روستاییان به کلانشهر تهران	۱,۵	۰,۰۶۵	۰,۰۹۷	الویت دوم		
	کیفیت پایین خدمات حمل و نقل بخصوص حمل و نقل پر سرعت ریلی	۱	۰,۰۳۹	۰,۰۳۹	الویت سوم		
	تخریب محیط زیست و بهره برداریهای غیر عقلایی	۲	۰,۰۵۲	۰,۱۰۴	الویت اول		
	تخریب و نوسازی ساختمانها و تغییر هویت بافت قدیمی روستا	۲	۰,۰۳۹	۰,۰۷۸	الویت اول		
	عدم نظارت مناسب زیست محیطی در منطقه	۲	۰,۰۳۹	۰,۰۷۸	الویت اول		
	ضعف ساختار تأسیسات و تجهیزات متناسب گردشگری	۱	۰,۰۶۵	۰,۰۶۵	الویت سوم		
	عدم توجه کافی مسئولین امر گردشگری روستایی و کشاورزی تهران	۱	۰,۰۶۵	۰,۰۶۵	الویت سوم		
	عدم ایده پردازی در راستای جذب گردشگری روستایی و کشاورزی در منطقه	۱	۰,۰۶۵	۰,۰۶۵	الویت سوم		
	عدم صنایع اشتغال زا در منطقه	۱,۵	۰,۰۳۹	۰,۰۵۸	الویت دوم		
	از بین رفتن فرهنگ و سنت بومی	۲	۰,۰۲۶	۰,۰۵۲	الویت اول		
	مجموع		۱	۱,۷۶۶			

جدول ۳- ماتریس نمره نهایی ارزیابی عوامل داخلی و خارجی

نمره نهایی عوامل داخلی		
۱	۲	۳
WO	SO	۴
راهبردهای بازنگری و محافظه کارانه (تاکید بر نقاط ضعف درونی و بهره گیری از فرصتهای بیرونی)	راهبردهای تهاجمی/رقابتی (تاکید بر قوت درونی و بهره گیری از فرصتهای بیرونی)	۳
WT	ST	۲
راهبردهای تدافعی (تاکید بر نقاط ضعف درونی و تهدیدهای بیرونی و نهایتا رفع آسیبها)	راهبردهای تنوع و رقابتی (تاکید بر نقاط قوت درونی و تهدیدهای بیرونی)	۱

جدول ۴- ماتریس مقایسه‌ای SWOT

نقاط ضعف (W)	نقاط قوت (S)	
عدم تسهیلات و تجهیزات مناسب توریستی در منطقه عدم توجه به گسترش تأسیسات تفریحی - ورزشی عدم توجه به توریسم به عنوان محرک توسعه روستایی سرمایه گذاری محدود بومی و غیر بومی در منطقه عدم صنایع مرتبط با کشاورزی در منطقه عدم مشارکت بخش خصوصی در صنعت توریستی منطقه عدم مدیریت گردشگری در منطقه تمایل زندگی جوانان در کلانشهر تهران مهاجرت روستاییان منطقه به کلانشهر تهران کمبود نیروی انسانی ماهر در صنعت توریسم و آگروتوریسم عدم برنامه ریزی مناسب توریستی مدیران محلی عدم اطلاعات درست از تعداد گردشگران منطقه فصلی بودن گردشگری آب و هوای سرد و خشک در فصول پاییز و زمستان	منحصر به فرد بودن جاذبه های آگروتوریستی وجود میوه های گرمسیری و سردسیری منطقه همجواری با بزرگترین کلانشهر توریست فرست کشور دسترسی مناسب و سریع به جاذبه ها ایجاد مکانهای دارای پتانسیل سرمایه گذاری و توان بالقوه برنامه پذیری توریستی آب و هوای معتدل و مرطوب در فصول گرم سال بالابودن روحیه گرم ومهمان نوازی منطقه داشتن محیط آرام و بی سرو صدا وجود کوچه باغهای بی نظیر و چشم اندازهای باغی سواحل رودخانه ای مطبوع و مساعد و سد در منطقه وجود آبشارها و چشمه ها در منطقه و وضعیت اکولوژیکی ویژه وجود قلعه ها و غارها در منطقه مراسمات ویژه شکر گذارها شکوفه و میوه تولیدات لبنی در منطقه	فرصتها (O)
راهبردهای WO	راهبردهای SO	
بهره گیری از فرصتهای محیطی برای کاهش نقاط ضعف داخلی	بهره گیری از نقاط قوت داخلی جهت بهره برداری از فرصتهای محیطی	افزایش توان اقتصادی شهرستان شمیرانات و شهرهای مجاور جلب مشارکت و سرمایه بخش خصوصی و توانایی بالقوه جذب سرمایه گذاری امکان استفاده از منابع و سرمایه های محلی مسافت متوسط منطقه با کمتر از ۳۰ کیلومتر تا کلانشهر تهران مجاورت با کلانشهر تهران به عنوان کانون توریست فرستی کشور وجود جاذبه ههای کشاورزی و باغی

		بالا بردن روحیه آگاهی و مشارکت واقعی روستایی توان بالقوه نگهداشت جمعیت گردشگر امکان استفاده از جمعیت جوان با تحصیلات عالی در صنعت گردشگری هزینه با صرفه داشتن زبان و گویش فارس جهت تعامل بهتر با گردشگران داخلی استفاده از نهادهای غیر رسمی NGOها در این صنعت تلاش در جهت مشارکت شوراها و نهادهای محلی در این صنعت امکان افزایش انگیزه گردشگران خارج از استان و خارج از کشور
راهبردهای WT	راهبردهای ST	تهدیدها (T)
کاهش نقاط ضعف داخلی و احتراز از تهدیدات محیطی توجه مسئولین امر گردشگری به ایجاد زیر ساختها و تسهیلات برای ایجاد بستر مناسب سرمایه گذاری بومی و غیر بومی توریسم به عنوان محرك توسعه روستا توسعه توریسم به عنوان بستری مناسب برای جولوگیری از مهاجرت و خروج نیروی کار جوان و تحصیلکرده ایجاد مدیریت گردشگری پایدار جهت جولوگیری از تخریب محیط زیست و منابع گردشگری منطقه آموزش جوامع محلی جهت احیای سنت های کهن و برگزاری جشنواره های بومی محلی برای جذب گردشگر خصوصا" در فصول پاییز و زمستان و رفع کمبود نیروهای انسانی ماهر صنعت گردشگری توجه به صنایع و فرآورده های وابسته به کشاورزی و باغات در منطقه برای جولوگیری از خروج سرمایه از منطقه و جلب موسسات خصوصی و دولتی مانند بانکها	بهره گیری از نقاط قوت داخلی جهت کاهش و از میان بردن تهدیدهای محیطی	خروج نیروی کار جوان و تحصیل کرده از منطقه عدم انگیزه بانکها و موسسات اعتباری در گردشگری مهاجرت برخی از روستاییان به کلانشهر تهران کیفیت پایین خدمات حمل و نقل بخصوص حمل و نقل پر سرعت ریلی تخریب محیط زیست و بهره برداریهای غیر عقلایی تخریب و نوسازی ساختمانها و تغییر هویت بافت قدیمی روستا عدم نظارت مناسب زیست محیطی در منطقه ضعف ساختار تأسیسات و تجهیزات متناسب گردشگری عدم توجه کافی مسئولین امر گردشگری روستایی و کشاورزی تهران عدم ایده پردازی در راستای جذب گردشگری روستایی و کشاورزی در منطقه عدم صنایع اشتغال زا در منطقه از بین رفتن فرهنگ و سنت بومی

جدول ۵- ماتریس برنامه ریزی کمی راهبردی(عوامل داخلی)

راهبرد ۵		راهبرد ۴		راهبرد ۳		راهبرد ۲		راهبرد ۱		وزن نرمال شده	عوامل داخلی
TAS	AS	TAS	AS	TAS	AS	TAS	AS	TAS	AS		
قوت											
۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳۲	منحصر به فرد بودن جاذبه های اکوتوریستی
۰,۱۶۴	۴	۰,۰۴۱	۱	۰,۰۸۲	۲	۰,۰۸۲	۲	۰,۰۸۲	۲	۰,۰۴۱	وجود میوه های کشاورزی منطقه(زردآلو،گوجه سبز،خرمالو و...)

۰,۰۸۲	۲	۰,۰۸۲	۲	۰,۱۲۳	۳	۰,۱۲۳	۳	۰,۱۶۴	۴	۰,۰۴۱	همجواری با بزرگترین کلانشهر توریست فرست کشور (تهران و کرج)
۰,۱۲۳	۳	۰,۰۸۲	۲	۰,۱۲۳	۳	۰,۱۲۳	۳	۰,۱۶۴	۴	۰,۰۴۱	دسترسی مناسب و سریع به منطقه
۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۳۲	ایجاد مکانهای دارای پتانسیل سرمایه گذاری و توان بالقوه برنامه پذیری توریستی
۰,۰۴۱	۱	۰,۰۴۱	۱	۰,۱۲۳	۳	۰,۰۴۱	۱	۰,۱۲۳	۳	۰,۰۴۱	آب و هوای معتدل و مرطوب در فصول گرم سال
۰,۰۱۶	۱	۰,۰۴۸	۳	۰,۰۳۲	۲	۰,۰۱۶	۱	۰,۰۳۲	۲	۰,۰۱۶	بالابودن روحیه گرم و مهمان نوازی منطقه
۰,۰۲۴	۱	۰,۰۲۴	۱	۰,۰۲۴	۱	۰,۰۲۴	۱	۰,۰۴۸	۲	۰,۰۲۴	داشتن محیط آرام و بی سرو صدا
۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳۲	وجود کوچه باغهای بی نظیر و چشم اندازهای باغی
۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲	در معرض بادهای سد کرج
۰,۰۸۲	۲	۰,۰۸۲	۲	۰,۰۸۲	۲	۰,۰۸۲	۲	۰,۱۲۳	۳	۰,۰۴۱	وجود آبهای زیرزمینی فراوان در منطقه و وضعیت اکولوژیکی ویژه
۰,۰۴۸	۲	۰,۰۴۸	۲	۰,۰۲۴	۱	۰,۰۲۴	۱	۰,۰۷۲	۳	۰,۰۲۴	وجود پایانه مسافری
۰,۰۲۴	۳	۰,۰۰۸	۱	۰,۰۱۶	۲	۰,۰۰۸	۱	۰,۰۰۸	۱	۰,۰۰۸	خاک بسیار مستعد
۰,۰۲۴	۳	۰,۰۰۸	۱	۰,۰۱۶	۲	۰,۰۰۸	۱	۰,۰۰۸	۱	۰,۰۰۸	وجود پایانه میوه و تره بار
۰,۰۴۸	۳	۰,۰۱۶	۱	۰,۰۳۲	۲	۰,۰۳۲	۲	۰,۰۱۶	۱	۰,۰۱۶	قابلیت دامپروری در منطقه
۰,۰۲۴	۳	۰,۰۰۸	۱	۰,۰۰۸	۱	۰,۰۱۶	۲	۰,۰۱۶	۲	۰,۰۰۸	تولیدات لبنی در منطقه
ضعف											
۰,۰۳۲	۱	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳۲	عدم تسهیلات و تجهیزات مناسب توریستی در منطقه
۰,۰۳۲	۱	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳۲	عدم توجه به گسترش تأسیسات تفریحی - ورزشی
۰,۰۶۴	۲	۰,۰۹۶	۳	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲	عدم توجه به توریسم به عنوان محرک توسعه روستایی
۰,۰۹۶	۳	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۹۶	۳	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳۲	سرمایه گذاری محدود بومی و غیر بومی در منطقه
۰,۰۶۴	۴	۰,۰۳۲	۲	۰,۰۴۸	۳	۰,۰۶۴	۴	۰,۰۱۶	۱	۰,۰۱۶	عدم صنایع مرتبط

										با کشاورزی در منطقه
۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳۲
										عدم مشارکت بخش خصوصی در صنعت توریستی منطقه
۰,۰۴۱	۱	۰,۱۲۳	۳	۰,۱۲۳	۳	۰,۰۸۲	۲	۰,۰۸۲	۲	۰,۰۴۱
										عدم مدیریت گردشگری در منطقه
۰,۱۲۳	۳	۰,۰۸۲	۲	۰,۰۸۲	۲	۰,۱۶۴	۴	۰,۰۸۲	۲	۰,۰۴۱
										تمایل زندگی جوانان در کلانشهر تهران و کرج
۰,۰۹۶	۳	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲
										مهاجرت روستاییان منطقه به کلانشهر تهران و کرج
۰,۰۳۲	۱	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲
										کمبود نیروی انسانی ماهر در صنعت توریسم و اکروتوریسم
۰,۰۶۴	۲	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲
										عدم برنامه ریزی مناسب توریستی مدیران محلی
۰,۰۴۱	۱	۰,۰۸۲	۲	۰,۱۲۳	۳	۰,۰۴۱	۱	۰,۰۴۱	۱	۰,۰۴۱
										عدم اطلاعات درست از تعداد گردشگران منطقه
۰,۰۶۴	۲	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲
										فصلی بودن گردشگری
۰,۰۶۴	۲	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲
										آب و هوای سرد و خشک در فصول پاییز و زمستان
۰,۰۳۲	۱	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲
										وجود فرهنگ های مختلف(بخاطر مهاجرپذیر بودن)
۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲	۱	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲
										وارد شدن ساخت و سازهای بی رویه در منطقه
۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲	۱	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲
										خشک کردن تدریجی باغات به دلیل افزایش قیمت زمین
۰,۰۶۴	۲	۰,۰۳۲	۱	۰,۱۲۸	۴	۰,۰۹۶	۳	۰,۰۳۲	۱	۰,۰۳۲
										پایین بودن درآمد کشاورزان نسبت به افزایش نهاده های کشاورزی
۱,۹۶۱		۲,۱۵۱		۲,۵۹۷		۲,۲۱		۲,۲۶۱		۱
										جمع کل

جدول ۶- ماتریس برنامه ریزی کمی راهبردی(عوامل خارجی)

راهبرد ۵		راهبرد ۴		راهبرد ۳		راهبرد ۲		راهبرد ۱		وزن نرمال شده	عوامل خارجی
TAS	AS	TAS	AS	TAS	AS	TAS	AS	TAS	AS		
فرصت											
۰,۰۷۸	۳	۰,۰۵۲	۲	۰,۰۵۲	۲	۰,۱۰۴	۴	۰,۰۷۸	۳	۰,۰۲۶	افزایش توان اقتصادی شهرستان شهریار و شهرهای مجاور
۰,۰۳۹	۳	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۵۲	۴	۰,۰۵۲	۴	۰,۰۱۳	جلب مشارکت و سرمایه بخش خصوصی و توانایی بالقوه جذب سرمایه گذاری
۰,۰۳۹	۳	۰,۰۳۹	۳	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۵۲	۴	۰,۰۳۹	۳	۰,۰۱۳	امکان استفاده از منابع و سرمایه های محلی
۰,۱۹۵	۳	۰,۱۹۵	۳	۰,۰۶۵	۱	۰,۱۹۵	۳	۰,۱۹۵	۳	۰,۰۶۵	مسافت متوسط منطقه با کمتر از 30 کیلومتر تا کلانشهر تهران
۰,۱۳	۲	۰,۱۹۵	۳	۰,۱۳	۲	۰,۱۹۵	۳	۰,۰۲۶	۴	۰,۰۶۵	مجاورت با کلانشهر تهران به عنوان کانون توریست فرستی کشور
۰,۱۱۷	۳	۰,۱۱۷	۳	۰,۱۱۷	۳	۰,۱۱۷	۳	۰,۱۱۷	۳	۰,۰۳۹	وجود جاذبه های کشاورزی و باغی
۰,۰۲۶	۲	۰,۰۵۲	۴	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۱۳	بالا بردن روحیه آگاهی و مشارکت واقعی روستایی
۰,۰۱۳	۱	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۱۳	توان بالقوه نگهداشت جمعیت گردشگر
۰,۰۲۶	۲	۰,۰۳۹	۳	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۳۹	۳	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۱۳	امکان استفاده از جمعیت جوان با تحصیلات عالی در صنعت گردشگری
۰,۰۷۸	۳	۰,۰۵۲	۲	۰,۰۵۲	۲	۰,۰۷۸	۳	۰,۰۵۲	۲	۰,۰۲۶	هزینه با صرفه
۰,۰۵۲	۱	۰,۱۵۶	۳	۰,۰۵۲	۱	۰,۰۵۲	۱	۰,۱۵۶	۳	۰,۰۵۲	داشتن زبان و گویش فارسی جهت تعامل بهتر با گردشگران داخلی
۰,۰۱۳	۱	۰,۰۳۹	۳	۰,۰۳۹	۳	۰,۰۱۳	۱	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۱۳	استفاده از نهادهای غیر رسمی NGOها در این صنعت
۰,۰۲۶	۲	۰,۰۳۹	۳	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۲۶	۲	۰,۰۱۳	تلاش در جهت مشارکت شوراهای و نهادهای محلی در این صنعت
۰,۰۲۶	۱	۰,۱۰۴	۴	۰,۰۵۲	۲	۰,۰۲۶	۱	۰,۰۵۲	۲	۰,۰۲۶	امکان افزایش انگیزه گردشگران خارج از استان و خارج از کشور
تهدید											
۰,۱۵۶	۳	۰,۱۵۶	۳	۰,۱۰۴	۲	۰,۲۰۸	۴	۰,۱۵۶	۳	۰,۰۵۲	خروج نیروی کار جوان و تحصیل کرده از منطقه
۰,۱۵۶	۳	۰,۱۰۴	۲	۰,۱۰۴	۲	۰,۱۰۴	۲	۰,۱۵۶	۳	۰,۰۵۲	عدم انگیزه بانکها و موسسات اعتباری در گردشگری
۰,۱۹۵	۳	۰,۱۹۵	۳	۰,۱۳	۲	۰,۲۶	۴	۰,۱۹۵	۳	۰,۰۶۵	مهاجرت برخی از روستاییان به کلانشهر تهران

۰,۰۷۸	۲	۰,۰۷۸	۲	۰,۰۷۸	۲	۰,۰۷۸	۲	۰,۱۱۷	۳	۰,۰۳۹	کیفیت پایین خدمات حمل و نقل بخصوص حمل و نقل پر سرعت ریلی
۰,۰۵۲	۱	۰,۰۵۲	۱	۰,۲۰۸	۴	۰,۱۰۴	۲	۰,۱۰۴	۲	۰,۰۵۲	تخریب محیط زیست و بهره برداریهای غیر عقلایی
۰,۰۳۹	۱	۰,۰۷۸	۲	۰,۱۵۶	۴	۰,۰۳۹	۱	۰,۰۷۸	۲	۰,۰۳۹	تخریب و نوسازی ساختمانها و تغییر هویت بافت قدیمی روستا
۰,۰۷۸	۲	۰,۰۳۹	۱	۰,۱۱۷	۳	۰,۰۳۹	۱	۰,۰۷۸	۲	۰,۰۳۹	عدم نظارت مناسب زیست محیطی در منطقه
۰,۱۳	۲	۰,۱۹۵	۳	۰,۱۹۵	۳	۰,۱۳	۲	۰,۱۳	۲	۰,۰۶۵	ضعف ساختار تأسیسات و تجهیزات متناسب گردشگری
۰,۱۳	۲	۰,۱۹۵	۳	۰,۱۹۵	۳	۰,۱۳	۲	۰,۱۹۵	۳	۰,۰۶۵	عدم توجه کافی مسئولین امر گردشگری روستایی و کشاورزی تهران
۰,۰۶۵	۱	۰,۱۹۵	۳	۰,۱۹۵	۳	۰,۱۳	۲	۰,۱۹۵	۳	۰,۰۶۵	عدم ایده پردازی در راستای جذب گردشگری روستایی و کشاورزی در منطقه
۰,۱۵۶	۴	۰,۰۷۸	۲	۰,۰۷۸	۲	۰,۱۱۷	۳	۰,۱۱۷	۳	۰,۰۳۹	عدم صنایع اشتغال زا در منطقه
۰,۰۲۶	۱	۰,۱۰۴	۴	۰,۰۵۲	۲	۰,۰۵۲	۲	۰,۰۲۶	۱	۰,۰۲۶	از بین رفتن فرهنگ و سنت بومی
۲,۱۱۹		۲,۶۰		۲,۳۲۷		۲,۳۹۲		۲,۶۷۸		۱	جمع کل

جدول ۷- الویت‌بندی راهبردها

ردیف	راهبرد	ارزیابی عوامل داخلی	ارزیابی عوامل خارجی	مجموع نمرات
۱	توجه مسئولین امر گردشگری به ایجاد زیر ساختها و تسهیلات برای ایجاد بستر مناسب سرمایه گذاری بومی و غیر بومی توریسم به عنوان محرک توسعه روستا	۲,۲۶۱	۲,۶۷۸	۴,۹۳۹
۲	توسعه توریسم به عنوان بستری مناسب برای جلوگیری از مهاجرت و خروج نیروی کار جوان و تحصیلکرده	۲,۲۱	۲,۳۹۲	۴,۶۰۲
۳	ایجاد مدیریت گردشگری پایدار جهت جلوگیری از تخریب محیط زیست و منابع گردشگری منطقه	۲,۵۹۷	۲,۳۲۷	۴,۹۲۴
۴	آموزش جوامع محلی جهت احیای سنت های کهن و برگزاری جشنواره های بومی محلی برای جذب گردشگر خصوصا" در فصول پاییز و زمستان و رفع کمبود نیروهای انسانی ماهر صنعت گردشگری	۲,۱۵۱	۲,۶۰	۴,۷۵۱
۵	توجه به صنایع و فرآورده های وابسته به کشاورزی و باغات در منطقه برای جلوگیری از خروج سرمایه از منطقه و جلب موسسات خصوصی و دولتی مانند بانکها	۱,۹۶۱	۲,۱۱۹	۴,۰۸

بحث و نتیجه گیری

در مجموع از بررسی ماتریس ارزیابی نقاط قوت و ضعف، برتری نقاط قوت بر نقاط ضعف استنتاج می‌شود که نشانه ظرفیت بالای اکوتوریسم به عنوان راهکار توسعه روستایی است.

گردشگری روستای رضی آباد وابسته به شرایط محیطی آن است که دارای پتانسیل‌های مهم گردشگری می‌باشد و می‌توان با اجرای راهکارهای درست در همه زمینه‌ها و جنبه‌های زندگی اهالی روستا و نیز حفاظت و نگهداری از محیط زیست روستا و پتانسیل‌های موجود گامی بزرگ به سوی توسعه اکوتوریسم و گردشگری روستا و به موازات آن توسعه پایدار روستا برداشت.

روستای رضی آباد به دلیل جلگه‌ای بودن دارای خاک حاصلخیز فراوان و آبهای زیرزمینی زیادی است که این عوامل باعث رونق و ایجاد باغات و زمین‌های کشاورزی در منطقه شده است. این روستا به دلیل نزدیکی به کلانشهر تهران و خود شهریار و ورود حجم بالای توریست و عدم مدیریت صحیح متاسفانه یک روند قهقراپی را می‌پیماید. باغداران و کشاورزان محلی به دلیل عدم وجود یک سیستم صحیح خریداری محصولاتشان (خرید ارزان محصولات توسط دلالها) و همچنین افزایش نجومی قیمت‌های زمین‌هایشان اقدام به تخریب و یا فروش زمینهای خود کرده و روانه شهرهای بزرگ خصوصا تهران می‌شوند. این منطقه با وجود باغات منحصر بفرد (محصولات باغات شهریار در زمره بهترین محصولات کشاورزی کشور جای دارند)، وجود چشمه‌ها و آب‌های

زیرزمینی فراوان، اکوسیستم‌های متنوع، آب و هوای مطبوع که باعث تنوع پوشش گیاهی است و بارندگی مناسب که این ویژگیهای خاص و پرجاذبه نظر توریسم را به منطقه معطوف می‌دارد. صنعت توریسم وضعیت اقتصادی را در منطقه دگرگون می‌سازد؛ بطوری که بخش کشاورزی و صنعتی در آینده نزدیک در مراحل بعد قرار می‌گیرد؛ استقبال روزافزون گردشگران از رضی آباد از یک سو امیدوارکننده و نشان‌دهنده قابلیت‌های طبیعی منطقه برای گسترش فعالیت گردشگری است؛ اما از سوی دیگر، با توجه به محدودیت‌های طبیعی موجود و طبیعت شکننده منطقه بیم آن می‌رود که فشار روزافزون گردشگران منجر به تخریب ارزش‌های طبیعی و در نتیجه نابودی قابلیت‌های گردشگری منطقه شود (مشاهدات محلی).

با توجه به مطالب گفته شده فرضیه دوم مبنی بر توجه به گردشگری و بهره از پتانسیل‌های موجود آن که باعث رونق بخش خدمات و شکوفایی اقتصادی در محل و مانع از مهاجرت روستائیان به شهرها که پیامد آن ایجاد مشاغل کاذب و حاشیه نشینی خواهد بود، اثبات می‌شود.

برای بهبود شرایط موجود با توجه به نتایج که راهبرد WT انتخاب شد، مهمترین راهکارهای مدیریت کارآمد، اجرای طرحهای توسعه است که فرصت هرگونه سودجویی و انحراف از مسیر را از بین می‌برد و دستیابی به اهداف را مقدور می‌سازد. مدیریت کارآمد، شکافهای ناشی از نقایص برنامه‌ریزی را برطرف، و با بهره‌گیری از بازخوردهای اجرای برنامه‌ها، مجدداً برنامه‌های

مهمترین نقاط قوت - ضعف، فرصتها و تهدیدهای موجود می توان اهداف، راهبردها و چشم‌انداز مطلوب منطقه را ترسیم نمود.

در این میان از جمله نیازهای اساسی توسعه و پیشبرد صنعت توریسم و اگرواکوتوریسم روستایی رضی‌آباد در موارد ذیل خلاصه و به صورت پیشنهادات و راهکارهای این پژوهش عنوان می‌گردند:

۱. شناسایی محدودیتها و شناخت نقاط ضعف و قوت زیرساختهای توریستی منطقه، توسعه تأسیسات اقامتی و پذیرایی (احداث هتلها، متلها و مراکز پذیرایی در منطقه) و افزایش اعتبارات بخش توریسم و مشارکت بخش خصوصی در این صنعت.

۲. آموزش بومیان در زمینه برخورد مناسب با توریسم، رفع موانع فرهنگی و ایجاد بانک اطلاعات توریستی - اگرواکوتوریستی، انتشار دائم بروشورها و پوسترها و انتشار مقالات و کتب توریستی در راستای شناساندن قابلیتها به توریستهای منطقه، برگزاری جشنواره‌های منطقه‌ای و پخش رسانه‌ای قابلیت‌های منطقه.

۳. نظم بخشیدن به قابلیت‌های عملکردی کلان شهر منطقه (گردشگری، صنعتی، دامداری، باغداری و کشاورزی)، افزایش و سهولت در دسترسی‌ها و راههای ارتباطی منطقه با وجود نزدیکی به کلانشهر تهران، ارتقای کیفیت، ایمنی و شرایط زیست‌محیطی رضی‌آباد.

۴. احیاء، حفاظت و نگهداری از جاذبه‌های توریستی طبیعی و انسانی، توسعه گردشگری طبیعی موزون و پایدار منطقه، جلوگیری از روند تخریب منابع ارزشمند طبیعی موجود و

راهبردی را تدوین می‌کند. در این میان، آموزش و مشارکت روستاییان در همه مراحل، می‌تواند از آسیب‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی به طور کامل جلوگیری کند. برخی از تحقیقات نیز در مورد گردشگری روستایی موید این نتایج می‌باشد (۱۰، ۱۱، ۱۸، ۳۵ و ۳۸). برای مثال هاشمی در تحقیق خود با عنوان نقش اکوتوریسم در توسعه پایدار روستایی افزایش مشارکت روستاییان در برنامه‌های توسعه را از مهمترین رویکردهای اقتصاد گردشگری در راستای بهره‌وری بهینه و پایدار از منابع طبیعی و زیست‌بوم روستایی بشمار می‌برد.

توریسم و بویژه اگرواکوتوریسم روستایی رضی‌آباد واقع در حوزه کلانشهری تهران با دارا بودن بخش عظیمی از چشم‌اندازهای طبیعی منطقه، زیبایی شناختی، تاریخی، فرهنگی، و بخصوص پتانسیل منحصر به فرد اگرو توریستی منطقه ناشی از وسعت بسیار زیاد باغات در دهه‌های اخیر مورد توجه شهرنشینان کلانشهر تهران و حومه نیز بوده است. در این میان توسعه و پیشرفت این صنعت به عنوان محرک توسعه روستایی منطقه نیازمند بررسی توانمندی‌ها و محدودیت‌ها و ارزیابی و سطح بندی این دو پارامتر موثر می‌باشد. شناسایی و ارزیابی موانع و محدودیت‌ها و از طرفی پتانسیل‌سنجی منطقه باعث می‌گردد مدیریت منطقه‌ای و محلی نیز به عنوان یکی از ارکان اساسی توسعه توریسم روستایی تحت الشعاع قرار گرفته و مدیران نیز می‌توانند درک بهتر و صحیح تری از چگونگی برخورد محیطی منطقه داشته باشند. به طور کلی با مورد بررسی قرار دادن

کاهش فشار بر رضی آباد، بهبود کیفیت سازماندهی و مدیریت توسعه گردشگری.
۵. ارتقای سیما و منظر انسان ساخت منطقه و بازساخت فضایی آن، افزایش کیفیت و تنوع جاذبه های گردشگری و تبدیل منطقه به گردشگاه دائمی چهار فصل، کمک به بهبود اقتصاد عمومی منطقه و نظارت بر رشد بی رویه قیمت زمینهای کشاورزی و باغات.

References

- 1-Abdullaev, A., 2000. Rural Tourism and Sustainable Development in Hokkaido. Urban and Environmental Engineering department. Thesis of Master science, Tokio University.
- 2-Abolhasanyezhad, B., 2003. The potential climatic constraints of hospitality and tourism industry in the city of Ramsar and Tonkabon, MS Thesis, Department of Geography, Tehran University.
- 3-Afshri Esfid vajani, F., S. Habibpour Mehraban, 2014. Investigate the role of Ecotourism in sustainable rural development, the first national conference on tourism and green tourism, 16 pages.
- 4-Akbarpour, M., S.F. Nourbakhsh, 2010. The role of ecotourism in the sustainable rural and city development (case study: Gheshm island). Journal of Housing and Rural Environment, Volume 29, Number 132, 61-76.
- 5-Bardolet, E., P.J. Sheldon, 2008. Tourism in Archipelagos Hawai'i and the Balearics. Annals of Tourism Research, Vol. 35, No. 4, pp. 900-923.
- 6-Ceballos-Lascurain, H., 1996. Tourism, Ecotourism, and Protected Areas. IUCN-The World.
- 7-Clare, G., 2002. Tourism Planning, Basics, Concepts, Cases. First published by Routledge, New York & London
- 8-Conservation Union, Protected Areas Programme. Gland & Cambridge. 301 p.
- 9-Eftekhari, E., D. Mahdavi, 2006. Strategies for rural tourism development by SWOT model: Lavasan small village. Journal of the Humanities diuretic. Volume 10, Number 2.
- 10-Ensafi Moghaddam, T., 2003. The effect of uneven development between urban and rural desertification (Case Study: Evaluation of rural geography kohans). The magazine Education of Geography No 64, 3-13.
- 11-Félix Zumbado-Morales, 2010. Agrotourism and Agro-Ecotourism in Costa Rica, e-Review of Tourism Research (eRTR), Vol. 8, No. 6.
- 12-Feredr, D., 2001. Strategic Management translated by Parsaeian, A., Erabi, M., Office of Cultural Research, second edition, Tehran.
- 13-Ghaffari, R., 2010. Prioritizing investment and tourism facilities located in the tourist center of Chaharmahal Bakhtiari province. Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism of Chahar Mahal Bakhtiari.
- 14-Golkar, K., 2005. Adjusting the SWOT analysis for use in urban design, magazine of safe, No 41, Vol XV, autumn and winter.
- 15-Haldar, P., 2007. Rural Tourism – Challenges and Opportunities. International Marketing Conference on Marketing & Society, 8-10 April, IIMK. Kalinga Institute of Industrial Technology University.
- 16-Hanger, J. D., L.V. Thomas, 2002. Foundations of strategic planning, translating by Erabi, M., D. Izadi. Publications Office of Cultural Research, first edition, Tehran.
- 17-Harrison, G., J. Karon, 2003. Strategic Management, updated translations by Ghasemi, B., Heat Publications, first edition, Tehran.

- 18-Hashemi, N., 2010. The role of Ecotourism in sustainable rural development, rural and Development Journal, Vol 13, Issue 3, Pages 173-188.
- 19- Holland, J., M. burian, 2003. Turism in poor rural areas; diversifying the product and expanding the benefits in rural Uganda and the Czech Republic.
- 20-Koscak, M., 1998. Case study: Integral development of rural areas, tourism and village renovation, Trebnje, Slovenia. Tourism Management, Vol. 19, No. 1, pp. 81-86.
- 21-Lai, P., S.K. Napal, 2006. Local perspectives of ecotourism development in Tawushan Nature Reserve, Taiwan. Journal of Tourism Management, Vol 27.
- 22-Lepp, A., 2007. A case study of Residents' attitudes towards tourism in Bigodi village, Uganda. Tourism Management, Vol. 28, No. 1, pp. 876-885
- 23-Mafi, E., M. Saghaei, 2005. A hybrid model for the spatial development of rural tourism (Case Study: Turkaman sahra). Journal of Geography and Regional Development (3), pp. 187-165.
- 24-Mcintosh, R., W. Goeldner, Ch. Rand Ritchie, R. Brent, 1995. Tourism, Principles , practices , Philiosophies, United States Of merica : John WILEY & SONS , Inc.
- 25-McIntyre, G., 1993. Sustainable Tourism Development: Guide for local planners, Spain, World Tourism Organization (WTO).
- 26-Mohammadi Dehcheshme, M., A. Zangiabadi, 2008. Enabling the feasibility of the ecotourism in Chahar Mahal Bakhtiari province by SWOT method. Journal of Environmental Studies, Vol 34, Issue 47, autumn.
- 27-Momeni, M., 2007. A discussion of urbanization and Geography, Leisure and Tourism, urbanization and tourism in Iran (from concept to solution), Armed Forces Geographical Organization. First edition, Tehran.
- 28-Monshi Zadeh, R., 2005. Involved in the tourism category, Mosa publications.
- 29-Moradi Masihi, V., 2002. Strategic planning in metropolitan cities, urban planning process Publications, Tehran, first edition.
- 30-Reinhold, TK., A. Diara, 2000. "The role of the tourism in development planning. Department of Business Management. Lincon University.
- 31-Sharpely, R., J. Sharpely, 1997. Rural Tourism: An Introduction, I.T.P., London, pp: 7-8, 17-18, 22-30, 60-61.
- 32-Statistical Centre of Iran, Statistics Census of Tehran in 2006.
- 33-Sugiarti R., D. Ernawati, A. Birtles, 2000. The potential for developing ecologically sustainable rural tourism in Surakarta, Indonesia: a case study. ASEAN Journal on Hospitality and Tourism, Vol. 2, pp. 78-90.
- 34-Trevor, A., 1993. Measuring Sustainable Tourism Development :problems and achievement.in round table on planning for sustainable tourism development,to the general assembly,bail,Indonesia,30 septamber,9 october1993 (madrid , WTO).
- 35-Walpole, M.J., H.J. Goodwin, 2000. Local Economic Impacts of Daragon in Indonisia. Journal of Annals of Tourism Research, Vol.27, No3.
- 36-World Tourism Organization, 1993. Tourism to the Year2000: Qualitative Aspects Affecting Global Tourism Growth- A Discussion Paper.
- 37-World Tourism Organization, 2007. National and Regional Tourism Planning: Methodology and Case Studies. London: Routledge.
- 38-Zahedi, Sh., 2003. The challenges of sustainable development of ecotourism perspective. Journal of Tarbiat Modarres University. Volume 7, Issue 3, Tehran.
- 39-Zhong, L., J. Dengb, B. Xiangc, 2008. Tourism development and the tourism area life-cycle model: Acase study of Zhangjiajie National Forest Park, China. Tourism Management 29, pp. 841-856.